

Een kleine verbetering is wellicht nuttig, wanneer Prof. MUNTENDAM in zijn bespreking van de National Health Service in Engeland (1961) schrijft, dat deze nationale gezondheidsdienst „de grootste sociale conceptie van een der geniaalste socialistische staatslieden dezer eeuw, BEVAN”, is.

In november 1942 werd aan de Engelse regering een rapport uitgebracht over een complex van sociale maatregelen, waarvan de Nationale Gezondheidszorg er één was. De grote man hiervan was Sir WILLIAM BEVERIDGE. Wil men hem van een politiek etiket voorzien: hij was liberaal.

Het rapport-Beveridge steunde weliswaar op het werk en het oordeel van enige door het Ministerie van Gezondheid — de British Medical Association en de Engelse Artsenmaatschappij — ingestelde commissies, maar de grote staatsman en de dynamische promotor van de National Health Service is ontegenzeggelijk Sir WILLIAM BEVERIDGE geweest.

Literatuur: MUNTENDAM, P. (1961) Hoe het Engelse publiek denkt over de National Health Service. *Ned. T. Geneesk.* 105, 1301.

Almelo, 1 juli 1961

P. G. OP DE COUL

Indien ik de National Health Service de grootse conceptie van BEVAN heb genoemd, dan is dit omdat hij het was, die zijn stempel op de wet drukte, als knap staatsman regerend volgens het stelsel, dat beslissingen slechts in kabinet en parlement behoren te worden genomen en niet door lichamen en organisaties daar buiten. Als collega OP DE COUL meent mij te moeten verbeteren door ook BEVERIDGE te noemen, dan moge ik zijn aandacht erop vestigen, dat de „comprehensive national service for the prevention and the cure of disease and disability” door BEVERIDGE gedacht was in de vorm van verzekering, aansluitend op de Health Insurance Act van 1911, en niet als dienst. De geschiedenis van de Health Service gaat nog verder terug, tot in de 19e eeuw. Het aandeel van BEVERIDGE aan het tot stand komen van deze dienst wordt in het algemeen overschat, en het lijdt geen twijfel of de dienst zou er gans anders hebben uitgezien, indien in 1945 niet Labour aan de regering was gekomen, doch de conservatieven, en indien niet BEVAN de plaats van WILLINK als minister van volksgezondheid had ingenomen.

Paramaribo, 5 augustus 1961

P. MUNTENDAM

GEHEIMZINNIG ZIEKTEBEELD

In drie dagen tijd werd ik geconfronteerd met een zo groot aantal patiënten met hetzelfde ziektebeeld, dat ik mij afvraag, in hoeverre ook andere collega's deze ervaring hebben opgedaan, en of er een mogelijkheid is, een speciale diagnose te stellen.

De verschijnselen bestonden uit acute aanvallen van zeer hevige rugpijn aan één zijde, het beeld van acute lumbago, zonder reflex-afwijkingen, geen ischiasverschijnselen, geen koorts, geen ziektegevoel. De patiënten konden niet opstaan of gaan liggen, en moesten volledig geholpen worden. In bijna alle gevallen was er één pijnpunt in de lumbosacrale streek, die als zetel van de pijn werd aangegeven. Van de 12 patiënten waren 10 boven de 60 jaar, een ongeveer gelijk aantal mannen en vrouwen.

Aangezien ik deze aandoening nog nooit in een zo frequente opeenvolging bij elkaar heb gezien in een tijd waarin zich bijzonder weinig ziektegevallen voordoen, leek mij deze mededeling nuttig. Ik ben benieuwd of ook andere collega's dezer ervaring hebben opgedaan.

's-Gravenhage, 5 augustus 1961

N. F. DE VRIES

DE KALE INKTZWAM (COPRINUS ATRAMENTARIUS) ALS ANTI-ALCOHOLICUM

In 1951 beschreef collega A. C. COPPER een syndroom dat zich bij hem en zijn echtgenote had ontwikkeld na gebruik van een weinig brandewijn, vier uur na het eten van een matige hoeveelheid van de kale inktzwam. De paddestoel was in soep klaargemaakt en was zó 24 uur blijven staan. Zonder dat er opnieuw van de soep was gegeten, ontstond de volgende dag een zeer sterke reactie op het drinken van twee borrels: plotselinge roodheid van het gelaat en de conjunctivae, polsversnelling, later bleekheid en slappe pols; in het begin was er een gevoel van swelling van hoofd en hals, later voelden de patiënten zich misselijk, duizelig en slaperig.

Deze mededeling betrof een der weinige in Nederland gepubliceerde gevallen. Uit buitenlandse literatuur zijn verschillende beschrijvingen van soortgelijke verschijnselen bekend (zie o.a. de samenvatting in *Revue médicale de la Suisse Romande*, 1948, No. 5), hoewel deze anti-alcoholische werking toch vrij zelden voorkomt en ook onder dezelfde omstandigheden niet regelmatig terugkeert.

Dergelijke verschijnselen komen ook voor na het gebruik van disulfiram (Refusal=Antabus=tetra-ethyl-thiuramdisulfide) en het drinken van alcoholhoudende dranken (KETEL 1950). Deze stof geeft een enkele maal op zichzelf (dus zonder combinatie met alcohol) toxische werkingen, hoewel deze bij de thans gebruikelijke dosering uitzondering geworden zijn. Deze effecten zijn na het eten van deze paddestoel nog nooit waargenomen.

Het zou van praktisch en wetenschappelijk belang kunnen zijn, het in deze zwam voorkomende bestanddeel dat als anti-alcoholicum kan werken, maar niet identiek is met disulfiram, te isoleren. Omdat er dit jaar zoveel regen is gevallen, zullen er ongetwijfeld al vroeg in de herfst of in de nazomer, vele paddestoelen te vinden zijn en, meermalen met alcoholbevattende dranken gecombineerd, gegeten worden.

Nu zou ik graag alle collegae, die gevallen van het bedoelde symptomencomplex hebben waargenomen, willen vragen, mij deze te rapporteren. Ik stel grote prijs op zoveel mogelijk details en bijzonderheden, bv. of de patiënt voor bepaalde stoffen overgevoelig is en zo ja voor welke, alcohol inbegrepen; of ook andere paddestoelen tegelijk met deze coprinus werden gegeten en zo ja, welke soorten; of de collega ook patiënten bekend zijn, die deze smakelijke zwam hebben gegeten gelijk met of enige tijd voor het gebruik van alcohol, zonder nadelige gevolgen. Ook is het van belang te weten of alleen de nog jonge zwam gegeten werd, dan wel of de hoed al gedeeltelijk tot een zwarte, weinig smakelijk uitzijnde substantie was vervloeid. Het zou mogelijk zijn, dat het gezochte bestanddeel pas bij deze autolyse vrijkomt. De bereidingswijze is wellicht ook van invloed op het effect. En dan is het nog van betekenis, op wat voor soort grond de zwam werd aangetroffen. Het is bekend, dat deze coprinus meestal groeit op N- of S-bevattende grond, in de omgeving van plaatsen waar organische stof terecht komt (mest, afval) en waar men om diezelfde reden ook zo vaak brandnetels aantreft. Het ondergrondse weefsel van fijne worteldraadjes (mycelium) is gebonden aan oud, gedeeltelijk vergaan hout. Dat gladde inktzwammen van bepaalde groeiplaatsen soms wél, soms geen reactie geven, kan samenhangen met de aanwezigheid of het ontbreken van deze stoffen in de bodem. Natuurlijk moet men zeker zijn, inderdaad de „gewone” inktzwam te pakken te hebben: de geschubde soort *Coprinus comatus*, te herkennen aan de grote wat afstaande schubben over het gehele hoedje, mist deze anti-alcoholische werking te enenmale.

Collega L. S. WILDERVANCK schreef in 1950 over dit onderwerp 'en gaf ook verdere literatuur daarbij op.

Het onderzoek geschiedt in samenwerking met het Centraal Bureau voor Schimmelcultures, Javalaan, Baarn, en het Organisch-Chemisch Instituut T.N.O., Croesestraat, Utrecht. Aan dit adres kan men de diep uitgestoken plaggen met wat aarde er omheen ongefrankeerd toezenden via Van Gend & Loos. Liefst maandag-, dinsdag- of woensdagavond versturen en op de vrachtbrief schrijven: aankomst melden aan Tel. (030) 3 32 41.

Literatuur: COPPER, A. C. (1951) *Coprinus atramentarius* als anti-alcoholicum. *Ned. T. Geneesk.* 95, 791. KETEL, A. P. (1950) Medicamenteuze behandeling van chronisch alcoholisme (Antabus, Refusal) *Ned. T. Geneesk.* 94, 1724. WILDERVANCK, L. S. (1950) *Fungus*, 20, No. 1.

De Bilt, 8 augustus 1961 A. P. KETEL
(Beatrixlaan 24, Tel. 030-6 14 28)

BERICHTEN BUITENLAND

Denemarken

De narcosecursus te Kopenhagen. — Op het eerste congres van Scandinavische narcotiseurs, in 1950 te Oslo gehouden, ontwikkelde de vertegenwoordiger van de Wereldgezondheidsorganisatie het denkbeeld een centrum voor opleiding van narcotiseurs in een Scandinavische hoofdstad te stichten. In het voorjaar 1950 werd zulks te Kopenhagen verwezenlijkt. Een groep van docenten geeft over de afgelopen elf jaren een belangwekkend verslag van het Anaesthesiology Centre: 160 „fellows” uit 45 landen namen eraan deel. De voertaal is Engels.

Er was in het begin menige moeilijkheid en onzekerheid: o.a. over de vraag of de leergang moest worden besloten door een examen. De Deense docenten waren daar aanvankelijk tegen, omdat de Deense traditie geen „postgraduate examinations” kent. Maar in de loop van de jaren ging men het anders zien; thans zijn er zelfs „interim-examinations” en neemt de faculteit een „final examination” af (*Danish med. Bulletin*, juni 1961, bl. 93).

Engeland

Toeneming van het aantal onwettige kinderen. — Het aantal onwettige geboorten blijft toenemen. Volgens een medewerkster van het populaire tijdschrift *Family Doctor* bezoeken op het ogenblik meer dan 500.000 onwettige kinderen de scholen. Men becijfert dat 25 pct van alle moeders voor het huwelijk zwanger zijn geworden en dat 20 pct van alle bruiden op haar trouwdag zwanger zijn. Het aantal afdrijvingen schat men in Engeland en Wales op 50.000 per jaar. „Though in theory illegimate births could be reduced in a variety of ways, the question of how far it is desirable to instruct adolescents and the unmarried in the use of contraceptives is highly controversial” (*J. Amer. med. Ass.*, 8 juli, bl. 84).

De Russische balletgroep kosteloos tandheelkundig behandeld. — De wettelijke bepaling dat de vreemdeling op kosteloze geneeskundige behandeling aanspraak kan maken, geeft nu en dan aanleiding tot misbruik. Nu is het de rekening van de tandarts — £ 100 voor behandeling van leden van de Russische balletgroep — die enige beroering wekt in het Lagerhuis. Een der leden is verontwaardigd omdat de inwoners van het Verenigd Koninkrijk voor ten minste 3 maanden in de queue moeten staan, terwijl de Russen dadelijk zijn geholpen. Een ander lid beschouwde het echter als een bijzonder goede beurt van de Geneeskundige Dienst. „Does the Minister think that the National

Health Service has ever had better advertisement for £ 100 in the whole of its existence?” (*Lancet*, 29 juli, bl. 272).

Revalidatie van de huisvrouw. — Een specialist in fysische therapie beschrijft in de *Lancet* van 29 juli (bl. 252) de inrichting van een „flat”, verbonden aan de afdeling voor fysische therapie van St. Margaret's Hospital te Swindon. De woning heeft een inwonende invalide verpleegster („herself a wheel chair case”) en biedt aan patiënten gelegenheid zich te oefenen en een keuze te doen uit hulpmiddelen die haar het leven kunnen vergemakkelijken. Sinds de opening (vijf jaar geleden) werden 73 patiënten (meestal vrouwen) opgenomen en in huishoudelijke bezigheden geoefend.

Een nieuwe synthetische penicilline. — Penbritin is een nieuw produkt van de Beecham Research Laboratories Limited, bereid met de penicilline-„nucleus”. Het eerste was „Broxil”, dat niet slechts resistent is tegenover zuur, maar ook vollediger wordt geabsorbeerd dan penicilline V; het wordt ook minder snel aangetast door stafylokokken-penicillinase, maar is wat minder actief dan penicilline G tegen andere bacteriën dan stafylokokken. Het tweede was „Celbenin”, dat volstrekt resistent is tegen stafylokokken-penicillinase, doch weinig actief tegenover andere bacteriën en bovendien gevoelig voor zuur. Het derde produkt, „Penbritin”, is gekenmerkt door een breed spectrum, dat verscheidene gram-negatieve bacteriën omvat en bovendien evenals „Broxil” door de mond kan worden toegediend. De *British medical Journal* van 22 juli (bl. 191) bevat een viertal mededelingen over de nieuwe verbinding, afkomstig uit de genoemde laboratoria en het Queen Mary's Hospital for Children te Carshalton.

Geen toenemende ongevoeligheid van Neisseria gonorrhoeae voor penicilline. — Een werkgroep van de Medical Research Council heeft een interimrapport uitgebracht over de resistentie van de gonococcus tegen penicilline. Men onderzocht 1984 stammen, verkregen bij patiënten van 9 venereologische centra, en ontmoette in alle centra nu en dan stammen die „relatively insensitive” waren. Ook kon men bevestigen dat stammen van patiënten bij wie de behandeling had gefaald, dikwijls betrekkelijk ongevoelig waren. Maar tevens stelde men vast dat reïnfecties en te lage dosering wel eens leiden tot een onjuiste beoordeling van de hoedanigheid van het micro-organisme.

Tot het aannemen van een dreigende gewenning van de gonococcus aan het antibioticum zag de werkgroep dus geen aanleiding. Wel achtte men blijvend contact van laboratorium en kliniek van belang (*Lancet*, 29 juli, bl. 226).

Polyloog van zes huisartsen en een psychiater. — Sedert enige jaren komen zes huisartsen en een psychiater bijeen om van gedachten te wisselen over een „casus” door een hunner uit de algemene praktijk in het midden gebracht. De *Lancet* van 29 juli (bl. 251) geeft het niet-woordelijke stenogram van een van de besprekingen. Het onderwerp betrof de dood van een te vroeg geboren kind, enkele uren na de geboorte, en de psychische reacties van moeder, vader en arts.

Frankrijk

Jaartallen uit de geschiedenis van BCG. — GUÉRIN heeft in het jaar voor zijn dood (zie deze rubriek, bl. 1396) nog eens herinnerd aan „la naissance du BCG”. De onderzoekingen van CALMETTE in het Institut Pasteur te Rijssel over tuberculose dateren van 1903. Drie jaren later ontwikkelde hij het plan om een vaccine te bereiden in de zin van PASTEUR: een verzwakte microbe. Na vele mislukte pogingen bleek dat een boviene tuberkelbacil bij geregeld herhaalde overenting op glycerine-gal-aardappel zijn virulentie